

Hungursneyð og borgarakríggj herja Afrika

— men demokratið vindur upp á seg

Stoðan í Afrika versnar alamt og er hetta ein tann heimsparturin, ið er ringast fyrri, tá talan er um hungursneyð, borgarakríggj og sjukur.

Eitt tað landið, sum er ringast fyrri, er Sudan, har serliga hungursneyðin höttir við at taka livið av milliónum av menniskjum. Men eisini í Etiopia, Mocambique og fleiri øðrum afrikanskum londum er stoðan sera álvarsleg.

Men tað er so ikki bara hungursneyðin, sum höttir allan henda stóra heimspartin. Í nógvum av londunum er borgarakríggj, sum ger stoðuna hjá teimum fátækum og hungursraktu enn torførari.

Men tað eru eisini glottar at hóma. Í fleiri av afrikansku londunum hevur kravið um demokrati og perestrojka nú fingið veruligt fótafesti, og korrúptir einaræðisharrar verða koyrdir frá.

Higartil hevur einflokkaskipan valdað í nógvum av teimum afrikonsku londunum og øll andstoðan hevur verið bard niður við harðari hond.

Í 1989 vóru tað einans nokur heilt fá lond, sum høvdu demokrati og fleirflokkaskipan: Senegal, Zimbabwe, Tunis, Marokko, Gambia, Egyptaland og Botswana.

Hini londini høvdu einflokkaskipanir ella hervaldastýri.

Í dag gongur tað tann

vegin, at fleiri og fleiri lond krevja demokrati og fleirflokkaskipanir, og meira enn helvtin av londunum í Afrika hava í dag fleirflokkaskipan ella skulu til at halda fræls val.

Í londum sum Togo, Mali og Benin, sum hava verið stýrd av einaræðisharrum í mong ár, hava leiðararnir nú lovað meiri demokrati og í londum sum Congo, Ghana, Guinea, Kenya og Zaire veksur trýstið frá íbúgvunum móti einaræðisharrunum. Fólkíð krevur meiri demokratisk viðurskipti.

— Afrika er inni í eini orkan av politiskum broytingum, sum ikki kunnu stoðgast. Teir leiðarar, sum royna at forða hesum broytingum, seta liv sitt í vága, sigur Abass Bundu, sum er stjóri í vesturafrikanska felagsmarknaðinum ECOWAS, við amerikanska blaðið The New York Times.

Eftir at kommunisman fall í Eystureuropa, hava leninistisk-marxistisku stýrini í Angola og Mocambique slept tí dogmatisku ideologiini og miða móti eini sosialismu við einum menniskjansligum andliti.

Í tí fólkárikasta landinum í Afrika, Nigeria, gongur leiðin eisini móti demokrati. Tveir flokkar hava fingið loyvi at stilla upp til komandi valið í 1992.

Men fyrri flestu afrikan-

arar er tað ikki demokratið, sum telur mest. Tað er breið. Seinastu árin er livifóturin nógv lækkaður í øllum Afrika. Afrikanarar eru vorðin fangaðir í einum molotov-cocktaili av minkandi framleiðslu, vaksandi fólkatali, korrúption, fallandi ráveruprisum, vaksandi hernaðarútreiðslum og einum veðurlagi, sum fyrri ein stóran part hevur verið við til at taka livsgrundarlagið undan mongu íbúgvunum.

Spurningurin, sum altjóða eygleiðarar seta sær, er tí um fræls val og fleirflokkaskipanir í heila tíkið kunnu loysa trupulleikarnar hjá Afrika!

Kann demokrati virka í londum, har umleið 90% av øllum íbúgvunum hvørki duga at lesa ella skriva og tiskil ikki kunnu lesa tað flokkarnir standa fyrri!

Europearar eiga ein stóran part av skyldini av, at stoðan er sum hon er.

Tað vóru europeisku hjálndaveidini, sum í 50-unum teknaðu núverandi Afrikakortið og settu markini á. Á henda hátt vóru meira sosialismu sum høvdu somu siðir og traditiónir, bytt sundur.

Tað eru tó hend stór framstig hesa seinastu tíðina á fleiri økjum. Namibia hevur fingið sjálfstýri og hevur fleirflokkastýri. Angola gongur nú eini meira friðarligari tíð á móti, eftir ára-

langt borgarakríggj. Um stutta tíð kunnu íbúgvarnir í Vestursahara avgera, um teir ynskja sjálfstýri ella vilja vera saman við Marokko, sum hersetti landið í 1975. Og í Etiopia er tann harðendi einaræðisharrin Mengistu fallin.

Men tær nýggju fólkavaldu stjórnirnar í Afrika hava nógv at siggja til í framtíðini. Heimsbankin sigur, at framleiðslan má vaksna við 4-5% um árið, skal tað svara til fólkavøxturin.

Men tað hava londini als ongan møguleika fyrri. Hetta er tí ein av teimum stóru og álvarsomu trupulleikum.

Men eisini teir fallandi ráveruprisirnar eru við til at gera stoðuna verri. Í 1980-unum mistu afrikanarar umleið 150 mia. dollarar, tí teir fingi minni fyrri sínar vorur á heimsmarknaðinum.

Mong lond brúka meira enn 40% av útflutningsinnteknum til at gjalda gamla uttanlandsskuld við, pengar, sum annars kendu verið brúktir til at menna landbúnaðin, byggja skúlar og sjúkrahús.

Og nú Flógvakríggið er av, sær stoðan ikki ov bjørt út, tá talan er um at fáa hjálp úr øðrum londum. Londini í Eystureuropa krevja sitt og nógvur peningur fer til at byggja upp aftur tað, sum varð oyðilagt undir Flógvakrígnunum. Hetta hevur við sær, at hjálpin til Afrika verður minkað tilsvandandi. Tey ríku londini hjálpa nevniliga fyrst og fremst, har hetta gagnar teirra egna áhugamálum.

Tað er tí ein sannroynd, at nýggju og komandi demokratiska leiðararnir í Afrika fáa eina torføra uppgávu. Men møguliga verða teir færir fyrri at stoða korrúptionini, sum higartil undir einaræðistýrum hevur tómt kassar.

Landsstýrið fingið EF-frágreiðingina

1. februar 1991 gav EF-arbeidsbólkurin frá sær eina fyrstu frágreiðing um sitt virki. Frágreiðingin var almenn og var til keyps í bókabúðum.

14. juni 1991 fer arbeidsbólkurin at handa landsstýrinum sína endaligu frágreiðing. Arbeidsbólkurin roknar við, at landsstýrið eisini letur hesa frágreiðing verða almenna, og at hon verður til keyps í bókabúðum, tó bert 1. partur og 4. partur, meðan 2. og 3. partur eru so rúgvismiklir, at hesir mugu bileggjast serstakt.

1. partur er skipaður í 7 punkt. Í pkt. A verður drigið saman um og tilmæli bólsins lögð fram. Í pkt. B greitt verður frá virkinum hjá arbeidsbólkunum og í pkt. C frá søguligu gongdini í EF og í Føroyum. Í pkt. D verður í høvuðsheitum greitt frá teimum útgreiningum og viðmerkingum, ið komnar eru frá feløgum, virkjum og stovnum, meðan arbeidsbólkurin í pkt. E eitt nú við stoði í 3. parti í stuttum tekur samanum ríkisráttarlígu stóðu okkara. Pkt. F greiðir stutt frá um EF í dag, teimum seinastu broytingunum, ið kunnu fáa týðning fyrri okkum, og um væntaðu gongdina í felagskapinum næstu árin. Í pkt. G viðger arbeidsbólkurin hvørjar tillagingar verða neyðugar í føroyskum viðurskiptum við ymsum tilknýti til EF.

Í 2. parti eru tær viðmerkingar fotoprentaðar, ið komu inn frá feløgum, virkjum og stovnum, eftir áheitan landsstýrisins, dagfest 30. april og 15. august 1990, og eftir áheitan bólsins, dagfest 7. november 1990.

Í 3. parti, skifti í 5 undirpartar, A-E, eru útgreiningarnar, ið fingnar eru frá Udenrigsministeriet, fotoprentaðar saman við áheitanum bólsins á feløg, virki og stovnar um viðmerkingar teirra til hesar útgreiningar og innkomnu svarunum. Aftast í 1. parti er fullgiggjað

yvirlit yvir einstøku skjøluni í 3. parti, og í hvørjum undirparti er fremst yvirlit yvir skjøluni í undirpartinum.

Í 4. parti eru tær 16 EF-kunningarnar, ið bólkurin náddi at skriva. Her er eisini tikið við útgreining frá Valuta- og Prísráði Føroya um handilskapping innan EF sambært Rómarsáttmálanum greinirnar 85-94. Stóru áhugi hevur verið fyrri kunningunum, ið fólk hava ynskja við fingið savnaðar at nýta. EF-arbeidsbólkurin hevur tí latið fotoprentað nokur eintøk av samlaðu kunningunum, sum nú er at fáa til keyps í bókabúðum. Mannigartrot og kostnaðar ber við sær, at eintøkini, ið koma til selu vera fá, og arbeidsbólkurin vónar tí, at virki, stovnar og skúlar, ið hava áhuga fyrri fleiri eintøkum, gera síni egna fotoprent.

Mikudagin tann 12. juni kl. 15.00 á Hotel Hafnia leggur EF-arbeidsbólkurin 1. part av frágreiðingini í kladdu fyrri tey virki, stovnar og feløg, ið landsstýrið vendi sær til 30. april 1990, og sum hava reist spurningar í sambandi við samráðingarnar við EF. Flestu av hesum vóru við, tá landsstýrið á fundi tann 24. okt. 1990 setti arbeidsbólkinn, og munnu hava áhuga í, hvat úrslit bólkurin ætlar at leggja fyrri landsstýrið tann 14. juni.

Á hesum fundi roknar EF-arbeidsbólkurin við, at greiðar ábendingar koma fram um, hvussu EF-kunningararbeidið frameftir eigur at verða skipað. Neyvari útgreiningar og fleiri spurningar enn teir, ið EF-arbeidsbólkurin hevur kannað og umrøtt, hava føroyskan áhuga, og dag um dag henda broytingar í EF, sum tað hevur týðning hjá vinnu og almenningi í Føroyum at fáa kunnleika um og møguliga laga seg eftir.

Vinarliga

EF-arbeidsbólkurin

Nýggj leið sjóvegis til Japan

Bæði í Noregi og í Alaska verður arbeitt við eini ætlan at byrja eina nýggja rutu sjóvegis úr Europa til Japan. Talan er um eina siglingarleið norðan fyrri Sovjetsamveldið. Henda siglingarleiðin er 12.000 km. ella umleið helvt av núverandi leiðini gjøgnum Suez-veitina og suður um India. Tann siglingarleiðin er uppá 20.000

km.

Nýggja siglingarleiðin hevur við sær, at tað hvørki verður brúk fyrri Suez-veitini ella Panama-veitini.

Leiðarar á Fridtjov Nansen Stovninum í Noregi sigur við danska blaðið Politiken, at teir í løtuni leggja seinastu tað ein part av kanningunum í sambandi við nýggju sigl-

ingarleiðina.

Hann sigur, at hon fer fullkomiliga at kollvelta vanliga flutningsmynstrið sjóvegis.

Tað er ikki minst Flógvakríggið, sum hevur skundað undir kanningarnar av eini »Norðurleið«. Suez-veitin er ikki nógv trygg fyrri altjóða ferðslu. At kalda krigið er endað hevur eisini stóran týð-

ing fyrri eina nýggja siglingarleið.

Framtíðar kanningarnar, sum skulu gerast, ferna um at fáa meiri vitan um, hvussu isurin ferðast og annars at meta um tær útreiðslur, sum fara at standast av at skula sigla í økjum norðanfyri.